FORWARD
A JEWISH DAILY

Published by the FORWARD ASSOCIATION
Dr. Chas. Russianoff, President — J. Weinberg, Sec.-Treas.
173-175 E. BROADWAY — NEW YORK, N. Y.
Telephone 400 Orchard
Entered as second-class mail matter at the Post Office of New York

SUBSCRIPTION: [Paid in advance]
United States & Canada
One year $3.50; 6 months $1.90; 3 months $1.00; 1 " 35
FOREIGN:
One year $7.00 6 months $3.75 3 months $2.00

סובסקריפּשאָן:
(פאַראויס בעצאָלט)
אַמעריקע פאַראייניגטע שטאַטן און קאַנאַדע:
איין יאָר $3.50 6 מאָנאַט $1.90
3 מאָנאַט $1.00 1 " 35
פרעמדלאַנד:
איין יאָר $7.00 6 מאָנאַט $3.75
3 מאָנאַט $2.00

סולצער'ס אימפּיעטשמענט.

וויא מען קען דיא בעסטע זאַך בענוצען פאַר דיא ניעדערטרעכטיגסטע צוועקען, בעווייזט ווידער אַמאָל גאַווערנאָר סולצער'ס אימפּיעטשמענט.

דאָס געזעץ, אַז מען קען דיא העכסטע בעאַמטע „אימפּיעטשען" (איינקלאָגען) איז דאָך איינע פון דיא שעהנסטע אויפטהואונגען פון דעמאָקראַטישען פאַרטשריט.

אין דיא אַלטע צייטען האָט נאָר אַ זייגרייכע רעוואָלוציאָן געקענט ברענגען דעם העכסטען בעאַמטען ער זאָל מוזען אָבגעבען דין חשבון פאַר דיא גערעכטיגקייט. אַ קעניג האָט מען געמשפט פאַר זיינע פערברעכען — און פעראורטהיילט צום טויט — אין פראַנקרייך נאָך דעם זייג פון דער רעוואָלוציאָן.

אַהן אַ רעוואָלוציאָן אָבער איז דער העכסטער בעאַמטער געווען וויא גאָט אַליין. ער האָט קיינעם קיין רעכענשאַפט פאַר זיינע מעשים נים געדאַרפט אָבגעבען.

אַלזאָ, איז עס אַ וואונדערבאַרער אויפטהו פון דעם דעמאָקראַטישען פאַרטשריט, וואָס עס איז איינגעפיהרט געוואָרען, אַז אפילו דער העכסטער בעאַמטער פון שטאַאַט מוז אויך רעכענשאַפט אָבגעבען פאַר דער גערעכטיגקייט, און דאָס ליגט דיא רעגעלמעסיגע געזעצע פון דער רעגיערונג אַהן שום רעוואָלוציאָן.

אַלס פריינד פון פאַרטשרים און פרייהייט מוזען מיר זיך זעהר פרעהען צו זעהען, וויא דיעזער געזעץ קען דורכגעפיהרט ווערען אויפ'ן וועג פון דעם אונגעשטערטען גאַנג פון דיא געזעצליכע מאַשינעריע, אַהן שום קאַמפּף מיט געוואַלט און בלוט־פערגיסען.

כאָטש עס האַנדעלט זיך וועגען דיא פראַגע, ווער האָט דאָס רעכט צו האָבען דיא העכסטע מאַכט פון שטאַאַט אין האַנד, דאָך ווערט דאָס ענטשיידען ליט ציוויליזירטע געזעצליכע בעשטימונגען. אַלע אונטערוואַרפען זיך צו דעם געזעץ און קיינער כאַפּט זיך נים צו קיין געוואַלט.

דאָס איז גרויסאַרטיג. דאָס איז אויך פאַר אונז, סאָציאַליסטען, זעהר האָפענונגספאָל. דאָס צייגט אונז, אַז נים אייביג מוז דיא ברוטאַלע געוואַלט זאָגען דאָס לעצטע וואָרט. אַז עס איז מעגליך, דאָס געזעץ און אָרדנונג, אין דעם ריכטיגען זינען פון דעם וואָרט (נים וואָס דיא קאַפּיטאַליסטישע חיפאַקריטען מיינען דערמיט), זאָל זייגען.

מען שטעלט זיך דערביי פאַר אַ מעגליכקייט, אַז דאָס ערוואַכטע פאָלק זאָל אַמאָל אָבנעהמען דין וחשבון פון זיינע טיראַנען, און דאָס אָהן דיא נויטווענדיגקייט צו אָפּפערען דערביי דאָס בלוט און דאָס לעבען פון דיא קינדער פון פאָלק.

אַזאַ גרויסאַרטיגע מעגליכקייט שטעלט אונז פאַר דער מערקווירדיגער פאַקט, דאָס אַ סטייט־גאַווערנאָר ווערט געשטעלט צום משפט, אויף אַ רוהיגען, געזעצמעסיגען וועג. אָהן אַ שאָס פון אַ רעוואָלווער אפילו.

וואָס פאַר אַ הערליכע פאַסירונג אַזאַ היסטאָרישע זעלטענע סענסאַציאָן וואָלט געווען, ווען דאָס וואָלט געווען דער אַבשלוס פון אַ גערעכטע אויפרעגונג פון פאָלק, דורך אַ בעגייסטערטע פאָלקס־בעוועגונג, געגען אַ טיראַנישען הערשער!

אָבער — אָבער! וויא ווערט דיעזע הערליכע פאַסירונג פערפינסטערט פון דעם פאַקט, דאָס עס איז גאָר טאַמאַני האַלל, דיא ניעדערטרעכטיגסטע רייבערבאַנדע פון דער וועלט, וועלכע האָט דאָס אין דיעזען פאַל דורכגעפיהרט, מיט דיא שמוציגסטע צוועקען אין זינען!

יאָ, דאָס עדעלסטע אין דער וועלט קען בענוצט ווערען פאַר דעם שמוציגסטען צוועק!

וואָס פאַר אַ ביטערע איראָניע פון דער געשיכטע: דאָ הערשט אַ בלוטיגע ניעדערטרעכטיגע באַנדע, טאַמאַני האַלל, און קיין גערעכטער פאָלקס־צאָרן, קיין אנשטרענגונג פון גערעכטיגקייטס־געפיהל פון דיא מאַסען, קען כשום אופן נים אויספיהרען איהר צו ברענגען צו משפט און פון איהר פטור צו ווערען; און איצט ווערט אויסגעפיהרט אַזאַ אקט פון דיא מערקווירדיגסטע פרייהייט פון פאָלק געגען אַ הערשער; איז עס אָבער נים דאָס פאָלק וואָס פיהרט דאָס אויס געגען דיעזע אונטערדריקער, נאָר עס איז גאָר דוקא דיעזע באַנדע גופא, וואָס פיהרט דאָס אויס. אום איהר טייפלישע מאַכט נאָך צו פערשטאַרקען!

שפּאַס־געלעכטער פון גיהנם! טאַמאַני האַלל אימפּיעטשט אַ גאָווערנאָר פאַר גרעפט, פאַר אונעהרליכקייט, פאַר טיראַניי!

צוליעב דעם אַליין קען זיך יעדער מענש מיט הארץ נים העלפען נים צו האָבען אַ געוויסע סימפּאַטהיע צו דעם אימפּיעטשטען גאָווערנאָר.

נאַטירליך, „דער הונד איז ווערטה דעם שמעקען". אָבער אַז נאָך אַ גרעסערער הונד שלאָגט מיט דעם שמעקען!...

עס שיינט יעצט זיכער, אַז סולצער איז נים אונשולדיג אין דיא אַלע זאַכען, אין וואָס מען בעשולדיגט איהם. זיין פרוי זאָגט, אַז זיא האָט דאָס צוגענומען דיא קעמפּפין־געלדער און זיא האָט דאָס מיט זיי ספּעקולירט. אָבער דאָס איז פונקט וויא אַ באַנקראָט שרייבט איבער דיא קרעמעל אויף זיין ווייב'ס נאָמען...

געוויס, נאָך דעם געזעץ קומט סולצער'ן זיין שטראָף.

אָבער, קוקט ווער עס נעהמט זיך דאָס אָן פאַר עהרליכקייט און זוכט ביי איהם אזעלכע חמאים! טאַמאַני האַלל!

ווען אפילו סולצער איז שולדיג אין דיעזע זינד, נעהמט דאָס נים אוועק פון דעם פאַקט, דאָס ער איז זאָגנסט, וואָס מען רופט ביים פראָסטען עולם, אַ „גוטער ברודער". ער איז אויך אין פיעלע הינזיכטען אַ ליבעראַלער מענש. פון פינסטערען פאַראורטהייל אָדער אונפריינדליכקייט געגען אַנדערע נאַציאָנאַליטעטען איז ער פריי. ווען דאָס אויך נים געפינען שולדיג אין נאָך גרעסערע פערברעכען, וועט דאָס אויך נים אוועקנעהמען זיין פערדיענטע ליב פאַר זיינע גערעכטע האַנדלונגען צו אידען, צום ביישפּיעל.

אַי, היתכן, וויא האָט אַזאַ מענש געקענט זיך אַזוי מיאוס פערזינדיגען? איז דער תירוץ: „ווער טהוט דען נים אזעלכעס?" דאָס הייסט אין זיין קלאַס, צווישען זיין סאָרט מענשען...

מיר זייגען זיכער, אַז עס איז נים קיין איין נאָווערגאַר אין אַמעריקאַ, ביי וועלכען, ווען מען זאָל נור וועלען גוט זוכען, מען וואָלט נים געפונען אזעלכע חמאים, אָדער אנדערע, וואָס זיינען יעדענפאַלס געזעצליך שטראַפּבאַר.

פאַלש שווערען, למשל: — וועלכער „פאַטריאָט" שווערט דאָס ריכטיג, ווען ער נים זיין שבועה וויפיעל זיין אייגענטהום איז ווערטה, אום צו בעשטימען וויפיעל טעקסעס ער דאַרף בעצאָהלען?

עס איז מיט איינינג יאָהר צוריק אויסגעפונען געוואָרען אין אַלטע דאָקומענטען, אַז „הקדוש" דזשאָרדזש וואַשינגטאָן אַליין האָט ביי אַזאַ געלעגענהייט פאַלש געשוואָרען!

טאַמאַני אָבער — גראַדע טאַמאַני, זעהט איהר — קען עס נים איבערלעבען מען זאָל אזעלכע זינד לאָזען אונבעשטראָפט.

אַז, שפּאַס־געלעכטער פון גיהנם!

א „חתונה" אויף מאַטאָוועס אין דיא קעטסקילס.

(פון אַ כערוע „בילדער און סצענעס אין דיא זומער פלעצער" — פון אונזער ספּעציעל אהונגעשיקטען רעפּאָרטער).

דיא חברה, וועלכע פערברענגען אין דיא קעטסקילס, האָבען פיינד צו מאַכען חתונות אויף אַן אמת'ען און נעהמען אויף זיך אַ יאָך פון אַ ווייב, מיט אַ הויז און קינדערלאַך... דאָ, אין דיא פאַרטהייזער, שפּיעלט מען זיך אין חתונה האָבען.

דער רעפּאָרטער פון „פאָרווערטס", וועלכער פאָהרט יעצט אַרום אין דיא קעטסקילס, איז איינגעלאַדען געוואָרען אויף אַ „מאַק־ווערדינג". נאַטירליך, האָט קיינער נים געהאַט קיין אהנונג, אַז דאָס איז דער רעפּאָרטער. מען האָט איהם איינגעלאַדען און ער איז געקומען וויא אַלע אַנדערע לוסטיגע געסט.

דיעזע חתונה אויף כלומרשט האָט שטאַטנעפונדען אין אַ גרויסע דייניג רום פון אַ גרויסע פאַרם־הויז.

אַ באַי טהוט זיך אָן פאַר אַ „כלה", אַן אַ מיידעל טהוט זיך אָן אַלס „חתן". ווייטער איז דאָ אונטערפיהרער, בהוותנים, כלי זמר, אַ רעווערענד און אַ בדחן.

פלאָרא, דיא גאַליציאַנערקע מיט די בלאָנדע האָר, איז געווען דער „חתן". זי האָט געטראָגען אַ פּאָר מענערשע הויזען, אַ קאַפּאָטע, אַ קאַלער מיט אַ טיי און אַ סטאָווי־פּייפּ. אַן אַזוי וויא אין דיזער פאַרם, האָט דעם פאַרמערס זוהן, סעם, פאַר זיך צוגענומען דעם בעסטען חלק און איז אַליין דער ליידיגע־מען, איז ער טאַקע געווען דיא „כלה". סעם'ען דאָס מען אָנגעטאָן אַ סמיילישע בולגאַרישן־דרעסס, אַ ווייל און איהם אָנגעשאַטען אַ אים פאַדער אויפ'ן פנים.

„חתן־כלה" האָבען זיך אוועק געזעצט אויף דער ווערענדע, ביים אריינגאַנג פון הויז און אַלע אָנקומענדע „כחותנים" האָבען זיך געקושט מיט דאָס פאָר'ל און געוואונשען זיי אַ מזל־טוב.

דיא מענער האָבען זיך געקושט מיט דעם „חתן" און דיא מחותנ'עסטעס האָבען זיך דוקא געקושט מיט דער ערעלער בלאַסער אָנגעפידערטער „כלה".

זיען מען האָט זיך צוגעקוקט צו דער „כלה", איז עס געווען אַ מין פערזעהער ניש פון אונטער דעם ווייל. דער „חתן" גראַדע האָט געשיינט וויא זיעבען זונען, וויא אַ שעהנער, צארטער בר מצוה־בחור'ל מיט גענרייזעלטע פאות.

איינער אַ מיסטער בערנארד, אַ פראָפעסיאָנעלער טשיניק־האָקער פון אַן אַנדער פאַרס־הויז, צוואַמען מיט עטליכע לוסטיגע מיידלאַך און ווייבלאַך האָבען אַרום געשייעט אַרום דיא מחותנים און אַלעס אַראַנזשירט וויא דער דין איז.

כלי־זמר זיינען געווען אמת'ע. אין דיא זומער מאָנאַטען וואַנדערען אַרום אידישע קלעזמער אין אַלע ווילדערשעס פון דיא קעטסקילס. דער מוזיקאַלישער „בענד" איז בעשטאַנען פון דריי פאַרשוין. איינער אַ גרויסער געוונדער איד, מיט אַ בעלמע אויף אַן אויג, האָט געשפּיעלט אויף אַ פליים. אַ צווייטער דאַרער קליינער אידעל איז געווען דער פיעדלער און אַלטינקער מיט צוויי האַלבע בערד־לאַך און אויסגעבויגענעם רוקען האָט געטאַלאַבענדעט אויף אַ צימבעל.

דיא מוזיק האָט געגעבען אַ שפּיעל, דער פלייט קווישעט הילכיג, דיא פיעדעל זענט וויא מיט טעמפּע מעסערס איבער פערראַסטעטע אייזען און דער צימבעלער טאַלעבענדעט אהער און אהין אָהן אַ רעכענונג. פון וויטען האָט זיך געדוכט, אַז דאָס הערט זיך ערגעץ אַ חתונה פון אַ פוילייענע דאָרף.

אַלע מחותנים האָבען זיך אויסגעזעצט אויף דיא שטוהלען און בענק, און ענדליך איז געקומען דער בדחן. דער בדחן איז אַ באַרבער פון אַ נאָהענטע פאַרס, ער איז אַ מיטגליעד פון אַ ניו יאָרקער דראַמאַטישען פעראיין. אַ בחור, וועלכער זעהט אויס וויא אַ טרוקענער לולב, אָבער ער קען דיא מלאכה.

דער בדחן האָט גענומען רעדען וויא אַ צייהן־לאָזער כלי קודש.

— נו, נו, דיא כלה בעזעצען.

צוויי לוסטיגע באָרדערקעס האָבען אַ נעהם נעטהאָן דיא „כלה", ס'הייסט סעם'לען, זיי האָבען איהר — איהם הייסט עס — אַרונטערגעזעצט אויף אַ שטוהל און דער בדחן האָט אַ זאָג געטהאָן:

— כלה דאַרלינג, כלה קרוין, יו ווייס בי אַ בייס פיפּערנאַטער, זאָל דיר אויפפרעסען אַ קאַטער. — און אָט אַזוי האָט דער בדחן געשאָטען קללות מיט גראַמען אויף דער „כלה'ס" קאָפּ, ס'הייסט אויף סעם'ען.

דיא יונגנוואַרע האָבען געקייכט פון געלעכטער, נעמאַכט ערנסט פנים'ער און אויסנעקניפּען פון דער „כלה" שטיפער פלייש. דיא אַלטע באָרדערקעס האָבען זיך אַזש צוהוסט פון לאַכען.

ווען מען האָט אריינגעפיהרט דעם „חתן", דאָס הייסט פלאָרא דיא גאַליציאַנערקע, האָט דער בדחן אָנגענומען דעם חת'ן מאָרדעטשקע און אַ שטראָם גראַמטע בדבות, זיסע וויא סוויט־פּאַטייטאָס, האָט זיך גענאָסען אויף איהר קאָפּ. מיט אַ פרוטער מינע האָט דער „רעווערענד" (אַ אידישער ווערייעטי עקסאָר) אַרויסגעלעגט אַ אַלטע שעהנסטע בערדיקע פון אַ געוויסע פאַפּערלערע פאַרס חויז זיי נען געווען וויא אַ צוויי מאַלאַכים־לאַך, שווענדיג אין דער לופטען. אַם ענדע האָט מען אָפּגעפיהרט „חתן־כלה". אין אַר־טשאַרט, דאָרט וואו דיא העמאַק הענגען. און וועלכע אַלע זיינען זיך צוגאַנגען אויף דיא פערשיעדענע פינסטערע ווענען צו רי פאַרס־הייזער, האָט זיך געהערט אַ געזאַנג אין דער שטילער, פינסטערער נאַכט. אַ הילכיגע פרויען־שטים האָט לוסטיג ערגעץ געזונגען: „האָם, נאָך אַ ביסעל, חויב אַ ביסעל, חויב אַ ביסעל האָם האָם, מעסערס מיט סעם'ען, ס'הייסט מיט דער „כלה", און אין דער כתובה האָט דער רעווערענד אויסגעלייענט אַ בינטעל מאַכלים. וועלכע דיא כלה האָט צו ערוואַרטען פון דעם חתן, דעם בעל־מפרנס, אַז עס איז געווען שוידערליך. צוויי יאָהר קעסט האָט צוגעזאָגט דער מחותן, דער כלה'ס פאָטער. (אַ דאַרער דעזייכער ביי קראָוקס). דיא קעסט בעשטעהט אין ריי־זשען דיא שטיינער אין דיא קעטסקילס און טרינקען דיא וואַסער, וועלכע עס רינט אַראָם פון דיא ביידיגע פוטס, ווען מען באָדט זיך אין לעיק.

מען האָט זיך געזעצט צו דער חופה־וועטשערע. יעדערען האָט מען גענעבען צום עסען אין אַ טעפּעלע — קדחה, און חתן כלה האָבען זיך געהאַלובעט און געקושט. אין דער צייט פון דער חופה־וועטשערע, לעזט מען טעלעגראַמען, צוגעשיקטע גראַטולאַציאָנען צו דער „יונגער קאָפּעל".

אַ טעלעגראַמע פון דיא גיר־יאָרקער אייער, וועלכע מען פרעסט אין דיא קעטסקילס, אַ טעלעגראַמע פון דיא טוכלע גרויפען, פון עסעקס סטריטער אונערקעס און פון אַפּטאַונער מיקד־העגדלער, גראַטולאַציאָנען פון פיכע יאַהרינע ספּרינג־טשיקענס, פון צוואַנציג יאַהרינע קאַלבען פלייש און נאָך אַזוינע פערזענליכקייטען.

נאָך דיא וועטשערע, פאַנגען זיך אָן דיא טענץ. ביי דיא טענץ אָבער ווערט שוין פון דעם קאַטאָוועס אַ'ן ערנסט. זאָ־נאַר טיפעע טראַגעדיעס מיט שמערצליכע נשמה־וועהטאָג, קען מען דאָן זעהן.

אין דיא פאַרס הייזער איז אַיממער דאָ מעהר פרויען וויא מענער. היינט, אַז עס איז געקומען צו דיא טענץ, קענט איהר זיך שוין, לעיבער לעזער, אָנשטויסען, וויא דיא בחורים זיינען געווען „אינדעפּענ־דענט". יעדער צוציק האָט געהאַט פאַר זיך אַן אויסוואהל פון מיידלאַך, וויא אַ בעל־הבית'סע אין אַ יאָהר פון ביליגע וואַלד־עפּעראַך.

דערצו איז נאָך אַ צרה, אין דיא קעטסקילקס מיט דיא מיאוס'ע מיידלאַך...

דיא קלעזמער האָבען געשפּיעלט, ביי אַלע מיידלאַך האָבען זיך דיא הערצלאַך געצאַפּעלט צום טאַנצען, אָבער נים יעדע האָט געהאַט אַ קאַוואַליער... דיא שעהנינ־קע לעבעדיגע מיידלאַך און ווייבעלעך האָבען זיך געטראָגען לוסטיג אין דיא אָרעמס פון דיא הערען און דיא שלים־מזל'ניצעס האָבען זיך געשטיקט אין דיא ווינקעלאַך מיט פערבענקטע הערצלאַך און פערבי־סענע ליפּען. אויס פראָטעסט פלעגען זיך אַ פּאָאָר מיידלאַך נעהמען פאַר דיא הענ־אַן אַוועקטאַנצען צווישען דיא פּאָאָרלאַך, אָבער ברויט מיט ברויט מען עפּעס האָבען אַ עשמאַק?

אָט שטעהט אַ מיידעל מוכן ומזומן צום טאַנצען, נאָר זיא האָט נים מיט וועמען. דיא מיידעל איז נים קיין שעהנע, אָבער קיין מיאוס'קייט איז זיא אויך נים. איהר אויסזעהן איז אָבער אַ מוטהלאָזער, אָבוואָהל זיא לאַכט. דעם גאַנצען אָבענד, איהרע גרימאַסען זיינען קעלבער־נע, אָבוואָהל זיא וואַרפט פרינקע אויג־לאַך. איהר פיגור זעהט אויס אַלט און נע־לאַטען, אָבוואָהל זיא נעהט זעהר סטיי־ליש און אַ קורצע סקוירט. דיא קאָפּ איהר־ע קוקט אויס אַלט, אָבוואָהל זיא האָט איהרע האָאָר פערקאַמט וויא אַ דרייצעהן יאָהריגע מיידעלע. שטעהט זיא דיא דאָ־זינע פרייליכן און בעלעבט יעדע פיילע מיט איהר איינעל דיא אונטערשטע ליפּעלע. (זיא האַלט עס פאַר אַ הן'דעלע). אַז אַ בחור נעהט צו איהר צו, קוקט זיא צו איהם זיס און לאַכסקעוואַטש. זיא פלוי־דערט, שמייכעלט תם'עוואַטש צו יעדען ניקס, וועלכער טראַגט פּלייוועדערען. נאָר יעדערער נעהט אוועק טאַנצען מיט אַנ־דערע. אַם ענדע האָט אין בחור'ל איהר נענומען צום טאַנצען, עקסטרא האָט ער איהר שטאַרק אַ שעפּ געטהאָן ביים טאַנ־צען, איהר שמאָלע קורצע קלייידער האָבען איהר־געפענטעט איהרע שווערע פיס און נים איז געפאַלען. ער האָט איהר געקאָזען און נים אויפגעהויבען. זיא איז מיט בזיון אויפגעשטאַנען און אין אונטערהענג־נעשמייכעלט... דער שרייבער האָט אויף דער מיידעל שטאַרק רחמנות געהאַט. ער האָט אָבער נים געוואָהט בעטען איהר צום טאַנצען, ווייל איהר אונטערהענג־קייט איז געווען אַבשייליך. עס קען זיין, אַז דערפאַר האָט זיא טאַקע קיין מזל נים צו בחורים... עס פעהלט איהר דער שטאָלץ און קאָפּרז, וואָס דאָס מאַכט אַ פרוי רייצענד און אינטערעסאַנט...

דערפאַר צולעצט פון דער מאַק־ווערדינג, האָבען דיא קלעזמער געשפּיעלט אַ פּאַטש־טאַנץ: אַ פרעהליכען אידישען ניגון. אַלע האָבען גענאַצט און צונג־פאַטשט. יונג און אַלט, מיאוס'ע און שעהנע, טענצער און נים טענצער, אַלע האָבען לוסטיג געהויבען פיסלאַך און צו־נעפאַטשט מיט דיא הענטלאַך צום טאַקס. עס האָבען זיך געדרעהט אין דעם קאַרע־האָר אַלטע ווייבער מיט טשעפּיקעס און יונגע גראַציעזע פיגורען מיט צושפּאַלטע־נע דרעסעס. אַלעמענס פנים'ער האָבען געפאַלאַמט און געשיינט. גאַסעלע און יע־טערע דיא צוויי שעהנסטע באַרדערקעס פון אַ געוויסע פּאַפּערלערע פאַרס חויז זיי־נען געווען וויא אַ צוויי מלאכים־לאַך, שווע־בענדיג אין דער לופטען. אַם ענדע האָט מען אָפּגעפיהרט „חתן־כלה". אין אַר־טשאַרט, דאָרט וואו דיא העמאַק הענגען. און וועלכע אַלע זיינען זיך צוגאַנגען אויף דיא פערשיעדענע פינסטערע ווענען צו רי־פאַרס־הייזער, האָט זיך געהערט אַ געזאַנג אין דער שטילער, פינסטערער נאַכט. אַ הילכיגע פרויען־שטים האָט לוסטיג ער־גען געזונגען: „האָם, נאָך אַ ביסעל, חויב אַ ביסעל, חויב אַ ביסעל האָם האָם.

פערזענליכע עראינערונגען וועגען אָוגוסט בעבעל.

פון אַ. ב. קאַהאַן.

אין אַ הייסען אונוסט טאָג, אין 1891, בין איך געפאָהרען פון פאַריז נאָך ברוסעל. דאָרטען האָט געדאַרפט פאָרקומען דער צווייטער אינטערנאַציאָנאַלער סאָציאַליסטישער קאָנגרעס, און דיא פער־איינינטע אידישע געווערקשאַפטען פון נויאָרק האָבען מיר אַהין געשיקט אַלס זייער דעלעגאַט.

איר דעם וואָגאָן זיינען געווען אַנ־דערע דעלעגאַטען אויף: עטליכע פון פראַנקרייך, אַ פּאָאָר פון איטאַליען, אַ פּאָאָר פון רומעניען, דאַכט זיך, און שפּע־טער איז אַריינגעקומען אַ דעלעגאַט פון האָלאַנד. איך געדייטנ נים, וויא אַזוי מיר האָבען זיך דערוואוסט איינער וועגען דעם אַנדערען, אַז מיר זיינען גענאָסען. איך גע־דייטנ אָבער, אַז מיר זיינען באַלד אַלע בע־קאַנט געוואָרען און זיך געהאַלטען וויא ווייט מעגליך אין איינעם. דעם האָלענ־דישען דעלעגאַט — אַ דאַרער יונגער־מאַן מיט לאַנגע האָר — איז אויסגעקומען צו זי־צען אַנטקעגען מיר, און, ווען ער האָט גע־הערט אַז איך בין פון אַמעריקאַ, האָט ער צו מיר גענומען ריידען אין אויסנעעיי־כענטע ענגליש. ער האָט געקענט גוט עט־ליכע שפּראַכען און ער האָט צווישען אונז געדיענט אַלס אַ דאָלמעטשער. אַזוי זיינען מיר געזעסען און גערעדט וועגען דעם קאָנגרעס, וועגען דעם צושטאַנד פון דער בעוועגונג אין דיא פערשיעדענע לענדער און וועגען עהנליכע ענינים.

איך געדייטנ וויא אַזוי איך האָב זיך געפיהלט דערביי. דער נעדאַנק, אַז מיר זיינען דעלעגאַטען, פאָרשטעהער פון פער־שיעדענע לענדער צו אַ סאָציאַליסטישען קאָנגרעסס, האָט אויף מיר געמאַכט אַן אונבעשרייבליכע ווירקונג. דאָס וואָס מיר האָבען זיך געגייטנט אין אַ דאָלמעטשער, האָט צו דעם איינדרוק צוגעגעבען אַ בע־זונדערען טעם. מיר ריידען פערשיעדענע שפּראַכען, מיר זיינען פון פערשיעדענע פעלקער, פון פערשיעדענע לענדער, אָבער מיר זיינען אַלע סאָציאַליסטען; אונזערע הערצער שלאָגען מיט דעם זעלבען נייסט... און דיעזע קליינע קאָמפּאַניע אונזערע איז נים מעהר וויא אַ „סעמפּעל" פון די גרויס־סע מאַסע, פון דיא עטליכע הונדערט דעלעגאַטען, וועלכע מיר זעלען געפינען אויפ'ן קאָנגרעס. פון אַלערליי לענדער פאָהרט מען אהין אין דיעזע מינוט, אַזוי וויא מיר פאָהרען...

„אַרבייטער פון אַלע לענדער פער־איינינט אויך!"... דיא ווערטער, וועלכע זיינען ביי מיר יאָהרען־לאַנג געווען צוי־בערוועטער, האָבען איצט אין מיין גע־דאַנק געהילכט וויא אַ מקוים־געוואָרענע נבואה...

דער צוג איז געגאַנגען מיט זיין רע־געלמעסיגען גערויש. נעהענטער, נעהענ־טער צו ברוסעל איז ער צוגעקומען; אַלץ נעהענטער און נעהענטער צו יענער שטאָדט, וואוהין עס זיינען געפאָהרען הונדערטע אַנדערע סאָציאַליסטישע דע־לעגאַטען, פון הונדערטע אַנדערע וויינקע־לעך... מיט יעדען מייל, האָט מיין הארץ דאַכט זיך האַסטיגער געקלאַפּט. וויא אַן אינהער פלעם בין איך געזעסען...

דיא נעמען פון דיא בעקאַנטע דעלעג־גאַטען, פון דיא בעריהמטע פיהרער זיי־נען צווישען אונזער קאָמפּאַניע דערמאָנט געוואָרען גאַנץ אָפט, און עטעטער פון אַלע — דיא נעמען בעבעל, ליעבקנעכט, זיי־נער.

דייטשלאַנד איז דיא מוטער פון דער סאָציאַליסטישער בעוועגונג, און דיעזע דריי מענער זיינען דאָרטען געווען דיא באַנגער־טרענער, דיא טרענער פון דער רויטער פאָהן. יאָהרען האָב איך וועגען זיי געהערט, יאָהרען האָב איך געלעזען וועג־גען זיי; יאָהרען זיי געליעבט און גע־אַכטעט, שיער נים פערגעטערט. אַז איך וועל זיי באַלד זעהן פאַר זיך, שטעהן לע־בען זיי, דריקען זייערע הענט — דאָס האָט צוגעגאָסען ביימעל צו דעם פייערעל וואָס האָט געברענט און געליכטען אויף מיין הארץ...

* * *

שפּעטלעך נאָכמיטאָג זיינען מיר אַנ־געקומען אין ברוסעל... אויפ'ן וואָקזאַל האָט אונז געטראָפען אַ קאָמיטע מיט אונז אויסגעגעפיהרט צו דער „פאָלקס חויז" — אַ געביידע וועלכע בעלאַנגט צו דיא קאָאָפּעראַטיווע געזעלשאַפטען פון דער בעלגישער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי. אויף אַ קליינעם סקווער, וועלכער געפינט זיך פאַר דיעזער געביידע, האָט געקאָכט וויא אויף אַ יאָריד. דאָ זיינען זיך צוזאַ־מענגעקומען דיא דעלעגאַטען. עס האָבען געפולגען פערשיעדענע שפּראַכען, עס האָבען געשיינט פנים'ער פון פערשיעדע־נע טיפען... מען האָט זיך בעגריסט אין עטליכע לשונות מיט אַ מאָל.

און דיא הערצער — מען האָט אַזש געקענט הערען וויא זיי שרייען איינע צו דיא אַנדערע:

„דיא אַרבייטער פון אַלע לענדער ווייניגען!"

דאָס איז געווען אַ וואָהרער גן־ערן מאָמענט: אַלץ לעבט פאַר מיינע אויגען. אַלץ לעבט וויעדער אין מיין נשמה... קען מען דען אַזעלכע מינוטען פאַרגעסען?

באַלד איז געוואָרען אַ נייער זאָרט גערודער. אויגען זיינען געווען אָנגע־שטעלט אויף אַ ווייטען פונקט; מען האָט געטייטעלט מיט דיא פינגער, גע־שפּאַרט זיך פאַראויס צו זעהן.

— דיא דייטשע דעלעגאַטען! דיא סאָציאַל־דעמאָקראַטען! — האָט גע־הויזשעט פון אַלע זייטען — אַז איז בע־בעל! אַן איז ליעבקנעכט! אַן איז זיינער!

עס איז צוגעקומען אַ מחנה געזונטע יונגען, דאָס רוב מיט בערד און אַלע מיט גרויסע ווייכע שוואַרצע היט מיט ברייטע ראַמען.

עס איז געוואָרען אַ נייער בענרי־סונגס־געפיהלדער. איינינע זיינען געווען בעקאַנט פון פריהער; אַנדערע האָט מען פאַרגעשטעלט. מען האָט זיך געדריקט די הענט.. געשמייכעלט מיט ווערטער און אַהן ווערטער.

דאָרטען בין איך בעקאַנט געוואָרען מיט בעבעל'ן, ליעב־קנעכט'ן און זיינער'ן, מיט דיא דריי פיה־רער, וועלכע זיינען אויך געווען דיא גרינ־דער פון דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָ־קראַטיע. דריי ריזיגען... מען איז אַזוי לאַנג געוואוינט געוואָרען מיט זייערע נעמען די מעכטיגע פאַרטיי צו פערבינדען, אַז עס גלויבט זיך קוים, אַז זיי זיינען שוין נים־טאָ צווישען דיא לעבעדיגע....

אינגערע הענט האָבען דיא שיף'ס רוהער איבערגענומען; איינערע מענער, וועלכע זיינען צווישען דיא גרינדער פון דער וואונדערבאַרער בעוועגונג נים גע־ווען.... עס גלויבט זיך קוים אַז דיא דריי צויבער־נעמען זיינען נעמען פון דריי קברים...

אַזוי וויא פאַר דיא אויגען זעה איך בעבעל'ן ווי ער האָט אויסגעוויזען אין יענעם זומערדיגען פאַראַכט, אויף דעם קליינעם סקווער פאַר דער ברוסעלער קאָנגרעסס. דער הויבעל פון דער פאָהן וועהט אַרום אים, ער עס שאַפּעטערן מיט דיר, הויזיל? וואָס איז דער טעהר מיט דיר, הויזיל? נעפיגט ער שוין ווי־עס־אַ'ן תירוץ, אַזוי צי, אַז ער וויל קומען אַן — קומט נים.

זיינע נאָר נאָהענטע ווייסען אַבער, אַז שולדיג אין דעם איז עפּעס אַ הויכע בלאָנדינקע מיט ליכטיגע בלאָנדע אויגלעך באַקענט האָט ער זיך מיט איהר שוהל אין דער וויניאָן. איהר איז געפעלען נעוואָרען זיין טהעטינקייט, איהם — איהרע בלאָנ־אויגלעך, איהר יונגע געווינדע פאָרם, איהר פולער בוזיס. און פון דעמאָלט אַן עפּעס מען זיי ביידען נים. זיי האָבען זיך אַ איינגעגעבען וויניאָן.

גלייך וויא דזשייק קומט פון יעדן אַרבייט, פאַלט ער צו צום סנעק, שטעלט זיך, וואַשט זיך מיט שמערגעלען זיי און שטעהט נאָכהער ביים שפּיגעל אַ קאַמע־נע צייט, פערקעמענדיג, דיא האָר וואָס שעהנער. דעם לאַפּער כאַפּט ער אַ שמאָל און לויפט שוין צו זיין פענע'ן.

שטעהנדיג, ווען ער קומט, איז נאָך פענע נים קיין אָנגעטהאָנענע, נעהם אַרום אין אַ פעטיקאָוט און אַהן אַ ווייסקל אַז דזשייק קומט אַריין, נים זיא זיך אַ כאַפּ מיט ביידע הענד, פערשטעלט דאָס הארץ און הייסט דזשייק'ן טיש הויבט ער אַ שטילערהייט זיך בייזעהן:

— דו האָסט זיך דאָך נאָך נים אַרום געוואַשען — ענספערס פענע שוין אַבשיי־מיט כעס — איידער דוא וועסט זיין אַרומגעוואַשען, וועט שוין אַלעס זיין אויפ'ן טיש.

— געוואַר־מיינט, אַרומוואַשען זיך? פריהער וויל איך עסען — ענספערס דזשייק העכער.

ווען ביידע זעצען זיך עסען, זיינען זיי שוין ברונז'ע. נאָכ'ן עסען, נעהמען זיך דזשייק אַרומוואַשען, זיך אָנקליידען, אַז דווי איז שטיל, מען רעדט אַ ווערט נים ענדליך, קען אָבער עפּעס שוין זיך אַ איינהאַלטען און נים מיט כעס אַ פרעג...

— געהסט היינט ווידער אַוועק?

— יאָ, — ענספערס דזשייק מיט דער האַלב שולדיגען טאָן — היינט, דאָ־בין איך אין אַ קאָמיטעט.

— און וואָס וועט מאָרגען זיין?

— מאָרגען וועט נאָכ זאָרגען — מאָר־פערט דזשייק מיט שפּאַס.

— איך וועל אויך אין הויז נים נעזעסען, איך וועל אַוועקגעהן.

מיט'ן נעטסטע פערגעניגען.

— אַזאַ וויא דו האָסט נאָרישע נעדאַנקען הארט־מיט תחנה האָבען — ערגעץ שיין אַ האַלב מיט בעוויין.

— מאַכט אַ נאַרישקייט נעזעהן.

— פענסט זיך נאָך העלפען, אַזאַ אַזאַ לעבען.

— עס דערט זיך נאָר אַזוי.

— דזשייק עגהט אַוועק און נים אַ שטיק מען קלאַפּ מיט'ן טיהר.

זיין עס מאַכט זיך דאָך זיין עס אַ שטיק אַ מאָ, אַז ער עגהט אין ערגעץ אַ חויבט אַן סעניי שקלאַפּיש א